

MNENJE ITALIJANSKEGA GEOGRAFA PROF. BARBINE

O SOCIALNEM IN GOSPODARSKEM STANJU NADIŠKIH DOLIN

Prebivalstvo Nadiških dolin dolži deželno upravo, da pozablja na prisotnost Slovencev v teh krajih - Kulturne lastnosti in posebnosti hribovitih območij se bodo ohranile, če se bodo prenesle na širšo družbo in če bodo postale njeno skupno bogastvo

Na nedavnem 3. mednarodnem srečanju geografov iz Slovenije in naše dežele, ki je bilo v Murški Soboti, je posebno pozornost vzbudil med geografi nastop videmskega strokovnjaka prof. Barbina, ki je poročal o bodočem gospodarskem in urbanističnem razvoju Nadiških dolin.

V svojem poročilu je prof. Barbina precej objektivno podal sedanje stanje v Nadiških dolinah. Glede socialnega in gospodarskega razvoja teh dolin v prihodnje pa se je v glavnem držal smernic, ki jih za to področje nerekujeta petletni gospodarski načrt in urbanistični načrt deželne uprave.

Po prof. Barbinu predstavljajo Nadiške doline svojstveno zemljepisno enoto, za katero je poleg strogo zemljepisnih dejavnikov značilna zlasti prisotnost slovenske etnične skupnosti. Obramba etnične in integritete in kulturne bogastva teh dolin je že del časa v žarišču polemik z ustanovami, ki imajo ozemeljsko pristojnost nad tem območjem, v prvi vrsti z videmsko pokrajinsko upravo ter v zadnjem času z upravo naše dežele. Prebivalstvo teh dolin dolži namreč deželno upravo, da pozablja na prisotnost Slovencev v teh krajih in da ukrepa na takšen način, kakor da bi želela, da bi slovenska skupnost v teh krajih polagoma izumrla.

Dejstvo je, je nadaljeval v svojem poročilu prof. Barbina, da so v sedmih občinah v Nadiških dolinah v zadnjih letih zabeležili močno nazadovanje prisotnega prebivalstva. Skupno število rezidentov se je namreč od leta 1961 do lanskega leta skrčilo za 4.650 ljudi, to je kar za 32,6%. Položaj je toliko slabši, ker se iz Nadiških dolin izseljuje predvsem aktivno prebivalstvo. Leta 1961 je neaktivno prebivalstvo v omenjenih občinah predstavljalo 42,4% vsega rezidentnega prebivalstva, lani pa se je ta odstotek dvignil že na 59,1. Izseljevanje je množično zlasti iz višje ležečih krajev, to je iz krajev, kjer živijo pretežno Slovenci.

Domače gospodarske dejavnosti so v glavnem revno kmetijstvo, gozdarstvo in živinoreja, proizvodnja pa je namenjena skoraj izključno za kritje domače potrošnje. V zadnjih letih se gospodarske dejavnosti postopoma krčijo. Domačini se izseljujejo, predvsem v industrijsko središče Manzano-Sv. Ivan ob Nadiži.

Kulturna raven se postopoma dviga, kajti čedalje več ljudi iz Nadiških dolin obiskuje višje šole. Letos, na primer, se je število dijakov v čedadskih šolah znatno povečalo v primeri z lanskim, in sicer predvsem zaradi večjega vpisa dijakov iz Nadiških dolin. Kulturna raven pa se dviga na rovaš slovenstva, kajti v Čedadu delujejo samo italijanske šole.

Dežele Furlanija - Julijska krajina je letos pripravila pet-

gozdomanje z vsemi omejitvami, ki jih prinaša tovrstni razvoj. Dve širši območji, in sicer območje Podbonesec-Arbeč in območje Sovodnje-Cepletišče naj bi se izoblikovali v naravna rezervata. Načrt predvideva nadalje ureditev obsežnega turističnega središča na Matajurju in mednarodno «ovrednotenje» sedanje ceste Čedad-Robič.

Iz vsega povedanega je razvidno, je zaključil prof. Barbina, da se za Nadiške doline predvideva pravzaprav samo določen razvoj na področju turizma. Toda tudi ta razvoj ima šibko točko, kajti zaradi bližine večjih mest se turizem v teh dolinah utegne razviti le v svojih izletniških komponentah. Zaradi številnih omejitev na področju gradbeništva ni pričakovati, da bi se zaselili v prihodnje kaj prida povečali, pač pa je pričakovati, da se bo še občutneje razvilo dnevno odhajanje domačinov na delo v industrijska središča v dolini.

V prihodnjih desetletjih je tudi pričakovati, da se bodo kulturni in socialni dejavniki

Nadiških dolin občutno spremenili. Domača kulturna in socialna svojstva so se namreč v preteklosti ohranila le zaradi tega, ker so bile Nadiške doline svet zase, ki je bil zaprt vplivom zunanjega sveta. Prav to zaprtost pa skuša

zdaj deželna uprava odpraviti. Vendar pa se bodo nekatere kulturne lastnosti in posebnosti hribovitih območij le ohranile, meni prof. Barbina, zlasti če se bodo prenesle v širšo družbo in če bodo postale njeno skupno bogastvo.

Avtocesta Videm - Trbiž

Predsednik deželne vlade Berzanti se je pred kratkim v Rimu sešel s predsednikom poldržavne družbe za gradnjo avtocest Spea, s katerim so obravnavali vprašanje avtoceste Videm - Trbiž.

Po zagotovilih iz Rima bodo razpisali dražbo za prvi odsek nove avtoceste še pred koncem zime. Za delce avtoceste Videm-Carnia je Spea že skoraj dokončala potrebne načrte, ki jih bodo v krat-

kem predložili v potrditev na ANAS. Menijo, da bo ANAS verjetno odobrila načrte januarja, dražba pa naj bi bila že februarja. Za drugi del avtoceste od Karnije do Trbiža pa bodo verjetno izdelali načrte prihodnje leto. O tej priložnosti so v Rimu tudi zagotovili, da bodo ustresno povezali novo avtocesto z avtocesto Videm-Mestre-Trst in z mednarodnim prehodom pri Kokovem.

TEČAJI SLOVENSKEGA JEZIKA V VIDEMSKI POKRAJINI

V Trbižu lahko, pri nas pa težave

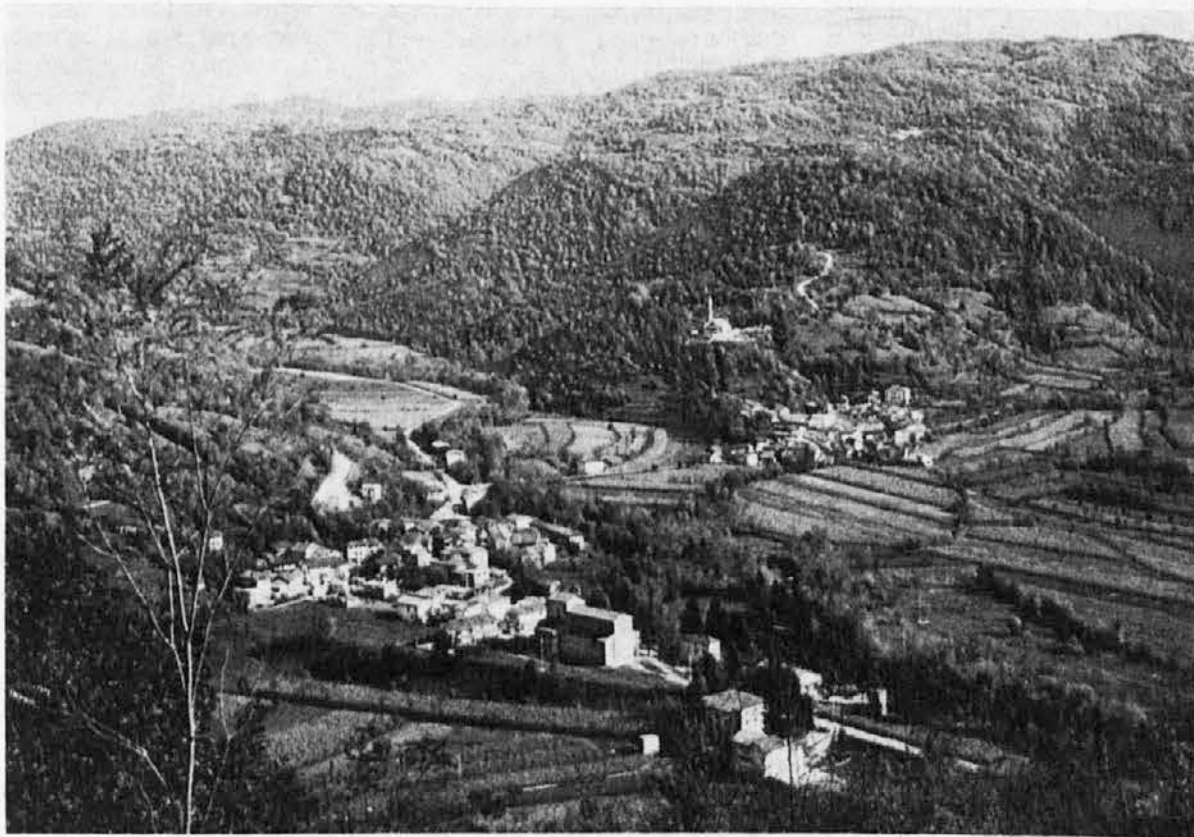
Vprašanje je, še se bo razpisani tretji tečaj slovenskega jezika, ki ga organizira kulturno društvo «Ivan Trinko», ki naj bi bil v Spjetru in se začel 15. novembra letos, lahko sploh začel. Ze v solidarnostnem pismu kulturnega društva «Ivan Trinko» koroškimi Slovincem je

bilo zapisano, «da nas ne priznavajo za narodno manjšino, in, kar je najbolj žalostno, nimamo slovenskih šol. Pred tednom dni smo vložili prošnjo na šolske oblasti, da bi nam dale na razpolago vsaj eno šolsko avlo za poučevanje tečaja slovenskega jezika, a nam delajo

vse težave, da bi do tega poučevanja ne prišlo». Tako v pismu, ki je bilo odposlano že skoraj pred mesecem dni, še danes pa ni nobenega odgovora, ali se bo tretji tečaj, ki naj bi trajal do maja prihodnjega leta, sploh lahko 15. novembra začel.

V tem smislu so veliko bolj razveseljevalne novice iz Trbiža. Tu naj bi se v prvih dneh novembra začela večerna tečaja slovenščine in nemščine. Ker so izkušnje lanskega leta s podobnima tečajema v Trbižu dale pozitivne rezultate, bodo torej tako v Trbižu znova odprli omenjena večerna tečaja slovenščine in nemščine.

Tečajev naj bi se udeleževali predvsem tisti, ki potrebujejo oba jezika zlasti v trgovinski in hotelirski, to je turistični dejavnosti. Nemški tečaj v Trbižu naj bi imel predvsem program poklicnega značaja, tako kot lani, drugi, slovenski tečaj pa naj bi bil tečaj za specializacijo v našem jeziku. Vsekakor kaže, da se v Trbižu neprimerne bolj zavedajo potrebe po znanju slovenščine, saj je ob tečaju slovenščine jasno zapisano, da naj bi znanje slovenščine pomagalo v trgovini in turizmu.

Na sliki vidimo Gorenjo Mjerso v šenlenarskem komunu, kjer so nekdanje okoli kamenite «laštre» sklepali in sodili kot «banka». Višje ležeča vas je Podutana z župno cerkvijo.

Videmski sporazum

Pred kratkim se je v Benetkah zaključilo zasedanje stalne mešane italijansko-jugoslovanske komisije za izvajanje videmskega sporazuma. Med zasedanjem so ugotovili, da nekatere določbe videmskega sporazuma ne ustrezajo več dejanskemu stanju, do katerega je pripeljal razvoj obojestranskega sodelovanja in da je zato potrebno sporazum obnoviti.

Ob tej priložnosti so izdelali tudi skupno sporočilo o zasedanju, ki pravi: «Stalna mešana komisija za izvajanje videmskega sporazuma je imela svoje 18. zasedanje v Benetkah od 23. do 30. oktobra 1972.

Jugoslovansko delegacijo je vodil dr. Ivo Murko, svetovalec v Izvršnem svetu Slovenije skupščine SR Slovenije, italijansko pa Renato Ferrara, popolnomočeni minister v ministrstvu za zunanje zadeve republike Italije.

Delo je potekalo v vzdušju prijateljskega sodelovanja. Delegaciji, ki sta imeli pred očmi interese prebivalstva iz obeh območij, na katerih se izvaja sporazum, sta se dogovorili o pomembnih zadevah, ki se nanašajo na promet v obeh smereh; leta je v obdobju od 1. julija 1971 do 30. julija 1972 dosegel približno 38 milijonov prehodov.

Poleg tega se je komisija dogovorila o nekaterih nadaljnjih carinskih in valutnih olajšavah.

Tudi glede prometa po kopnem in morju je prišlo do sklepov, na podlagi katerih se izboljšujejo že obstoječe zveze med obema območjema.

Stalna mešana komisija je končno ugotovila, da bi bilo umestno pristopiti k obnovitvi besedila videmskega sporazuma, kjer naj bi se upoštevale izkušnje, pridobljene v zadnjem desetletju kakor tudi koristi zainteresiranega prebivalstva; zato je sklenila priporočiti obema vladama, da se dogovorita o ustreznem postopku za pričetek pogajanj o obnovitvi sporazuma.

Predsednika obeh delegacij se bosta sestala v maju 1973. leta v Italiji z namenom, da pripravita 19. redno zasedanje, ki bo v Jugoslaviji. Čas zasedanja bo določen po diplomatski poti.

Tako uradno sporočilo. Upajmo, da bo obnovljeni videmski sporazum zares upošteval sedanje in prihodnje stanje na obeh območjih, ki se, kot vidimo, nenehno razvijata in terja revizijo obstoječega sporazuma.

IZ NADISKE DOLINE

Župani čedadskega okraja položili vence na kostnico pri Sv. Antonu v Kobaridu

Kakor vsako leto, so se tudi letos župani čedadskega okraja, številne vojaške in civilne oblasti poklonili dne 3. novembra spominu 25.000 padlih v prvi svetovni vojni na soški fronti, ki počivajo v kostnici pri Sv. Antonu pri Kobaridu in padlih partizanov na tamkajšnjem pokopališču.

Delegacijo, ki jo je vodil čedadski župan sen. Pelizzo, so sestavljali župani devetnajstih komunov, komunski odborniki in svetovalci, vsedržavni predsednik Zveze borcev sen. Rossini, po-

SV. PETER

Smrtna prometna nesreča Žrtev 39-letni Silvano Podrecca

Pred kratkim je prišlo na glavni cesti med Spetrom in Podbonescem do smrtno prometne nesreče, katere žrtev je postal 39-letni Silvano Podrecca iz Spetra. Silvana, ki se je peljal v mlin z motorjem po moko, je podrl na tla nek avtomobilist iz Podbonesca in mu prizadel tako hude poškodbe, da je izdihnil na licu mesta.

Karabinjerji so takoj uvedli preiskavo in ugotovili, po pripovedovanju avtomobilista in po vidnih sledih, da je Podrecca neprevidno prečkal cesto, ko je zavil proti mlinu in tako je neizogibno prišlo do nesreče. Avtomobilist je bil le laže poškodovan.

SMRTHO SE JE PONESREČIL V BELGIJSKEM RUDNIKU CELIO CEDERMAZ IZ PETJAHA

Te dni je dospela na špeterski komun zelo žalostna novica, ki jo je poslal italijanski konzulat v Belgiji, da se je tam smrtno ponesrečil v rudniku 38-letni Celio Cedermaž iz Petjaha. Ta vest je globoko prizadela Petjaha, saj je rajnik Celio odšel od doma še pred 15. leti v Belgijo, kamor je pozneje klical tudi brata, in vedno upal, da si bo pri težkem delu v rudniku toliko prislužil, da se bo mogel vrniti še mlad na domača tla in si v bližini doma postavil ognjišče.

Usoda je bila zelo kruta z njim. V najboljših letih ga je odtrgala od sveta in upanja v boljše bodočnost.

Dragi Celio! Tvoji vaščani, tvoji prijatelji, čeravno se že dolgo časa nisi oglašil in skoraj nismo vedeli kje si, te ne bomo nikoli pozabili. Ohranili te bomo v trajnem spominu in v naši sredi boš ostal kot pred 15-letji, mladenič, kakršen si se poslavljval od nas z velikimi načrti pred seboj.

RAZŠIRITEV POKOPALIŠČA V DOLENJEM BRNASU

Kot smo že večkrat poročali, imajo v Dolenjem Brnasu zelo majhno pokopali-

krajinski predsednik Zveze družin padlih in pogrešanih v vojnah ga. Berginz, pokrajinski odbornik Romano Specogna, pokrajinski svetovalec Romeo Namor, predsedniki mestne sekcije vsedržavne Zveze vojnih invalidov in preživelih borcev in številni drugi.

Delegacijo so na jugoslovanskem teritoriju sprejeli italijanski konzul v Kopru dr. Messina, predsednik toliminske občine inž. Papič in drugi predstavniki lokalnih oblasti, ki so potem skupaj položili vence in cvetje pri

šče. Ljudje umirajo in jih ne vedo kam pokopavati in to tudi zaradi tega, ker hočejo mnogi svojci dragih rajnikih ohraniti grob, to se pravi, da ne dovolijo prekopa. Mnogi današnji prebivalci Dolenjega Brnasa hočejo imeti namreč družinske grobnice, seveda če poteče dovolj časa, da lahko v isto gomilo polože k zadnjemu počitku še koga iz družinskega kroga. Včasih ni bilo tako! Mrliča so pokopali, kjer je bilo razpoložljivo mesto in tako so mrtvi iz Dolenjega Brnasa počivali, kamor so jim odmerili prostor; v isti grob, čeprav ni bil sorodnik, bil pa je vaščan.

Sedaj bodo pokopališče razširili, a nastale so nove težave, ker morajo razlastiti nekatera zemljišča za razširitev pokopališča, ki je postalo v teh zadnjih letih pretesno, če hočejo zadostiti vsem vaščanom.

Tehnični provincialni odbor je sicer načrt že odobril, predsednik tega odbora pa je določil roke za razlastitev zemljišč. Zadeva se vleče že precej dolgo in ker ni mogoče na tako lahek način rešiti tega problema, je špeterska komunska administracija poslala pismo provincialni direkciji za javna dela, v katerem prosi, da bi mogli vsaj začasno zasesti določen prostor za razširjenje pokopališča, da ne bi prišlo do še večjih težav. V drugem primeru bi morali namreč tudi mrtvi emigrirati v druge komune.

KONČNO BODO UREDILI NEKATERE CESTE

Špeterska komunska administracija je dala na dražbo dela za ureditev nekaterih cest komun. Konkurentov je bilo precej, a zmagali sta pri «asti» dve gradbeni podjetji iz Cedača, ki sta bili za 0,50% cenejši od drugih.

Asfaltirali bodo namreč cesto, ki vodi iz Bjarče v Špeter in ono, ki pelje na špetersko pokopališče. Posebno ta zadnja je bila potrebna popravila, saj je v deževnih dneh skorajda nevozna.

kostnici in na pokopališču. Mašo za padlimi je bral videmski nadškof Zaffonato.

NOV URNIK ZA OBISKE BOLNIKO V CEDADSKEM SPITALU

S prvim novembrom so v čedadskem špitalu spremeniili urnik za obiske bolnikov. Sedaj je v veljavi tale urnik: ob ponedeljkih, sredo, četrtek in petek od 12,30 do 13,30 ure; ob sobotah od 10,30 do 11,30 ure; ob nedeljah in vseh drugih praznikih pa od 10,30 do 11,30 ure in od 15,30 do 16,30 ure.

Novi urnik je mnogo boljše od prejšnjega, saj so o njem tarnali mnogi bolniki, posebno iz oddaljenih krajev, ker so jih svojci težko obiskovali prav v urah kosila.

TAVORJANA

26. novembra volitve v Tavorjani za obnovo komunskega konsila

Tavorjanski komun šteje 2024 volivcev - Predstavili dve kandidadni listi

Medtem ko so se vršile po skoraj vseh komunih dežele Furlanije - Julijske krajine volitve za obnovo komunskih konsilov 7. in 8. maja 1970. leta, bodo v videmski pokrajini v komunih Latisana, Ronchis, Villa Vicentina, Ruda, Bertiole in v Tavorjani letos 26. novembra, ker jim šele sedaj poteka mandatna doba.

V Tavorjani, jezikovno mešanemu komunu Beneške Slovenije, so te dni razposlali 2024 volilnih pozivnic, volili pa bodo v štirih voliščih: v Tavorjani, Prestintu, Toljanu in v Mažerolah. Predstavili so dve listi in na vsaki je po 12 kandidatov.

Prva lista, na kateri kandidirajo pripadniki levičarskih strank (socialdemokrati, socialisti in komunisti) ima za volilni znak nakovalo, lopatico, vzhajajoče sonce, bršljanov list in napis «Alleanza democratica», kandidirajo sledeči:

Luigi Borgnolo (PCI), Enzo Cantarutti (PCI), Fernanda Comelli por. Pascolini (PSDI), Angelo Cormons

AHTEN

Dekončali bodo panoramično cesto Subid - Prosnid

Te dni so dali v zakup (apalt) dela, da bodo razširili in asfaltirali panoramično cesto Ahten - Malina - Subid - Prosnid. Stroški za ta dela bodo znašali 207 milijonov lir, dela pa je prevzelo gradbeno podjetje Manzocco iz Nem. Dežela bo vzdržala 80% stroškov, ostale stroške pa so razdelili takole: 10% jih bo krila videmska provincialna administracija, 10% pa komun Ahten in Tavana, ker poteka cesta namreč preko teritorijev teh dveh komunov.

Cesta je že dolgo v grad-

IZ KRNAHTSKE DOLINE

Smrtna prometna nesreča na cesti Tarčent - Neme

Vso Krnahtsko dolino je globoko pretresla vest, da se je smrtno ponesrečil 56-letni Ferdinando Mauro iz Nem. Do nesreče je prišlo na cesti med Tarčentom in Nemami na dan vseh svetih, ko so bile ceste polne ljudi, ki so romali na pokopališča. Mauro se je peljal z motociklom in je izgubil ravnotežje in tako nesrečno padel, da je umrl že med prevozom v huminsko bolnico. Verjetno mu je med vožnjo prišlo slabo, kajti cesta je tu ravna.

Rajniki je bil zelo poznan po vsej okolici, ker je bil mnogo let sirar in lokalni združni mlekar in zato je njegova prezgodnja smrt še toliko bolj prizadela vse, ki so ga poznali in cenili.

V Nemah pa je prišlo pred dnevi še do druge težke ne-

sreče. Nek avtomobilist je podrl na tla 39-letnega kmeta Tita Nimisa, ko se je zvečer peš vračal proti domu in mu prizadejal tako hude poškodbe po glavi in drugih delih telesa, da so si zdravniki v videmski bolnici pridržali prognozo.

SMRTHA KOSA

Po kratki bolezni je umrla v videmski bolnici 71-letna Aurora Antoniutti vd. Biasizzo, sestra kardinala Ildebranda Antoniuttija iz Nem. Ker je bila že več let vdova, je živela v Domu za onemogle v rojstni vasi, ki ga je zgradil njen brat kardinal. Bila je zelo poznana po vsej okolici, ker je bila zelo dobrega srca in je rada pomagala ubogim, posebno starim, ki bivajo v Domu. Veličastnega pogreba

se je udeležilo silno dosti ljudi, kar je dokaz, da je bila rajnika spoštovana in priljubljena širom okolice. Hčerki Ani, ki živi z možem v Nigeriji in drugim sorodnikom izrekamo naše globoko sožalje.

GORJANI

NOV ŽUPNIK V GORJANIH

V Gorjanih so z veliko slovesnostjo sprejeli g. Giacinta Marchiola, ki je bil imenovan za župnika te najzapadnejše hribovske fare v Beneški Sloveniji. Vaške ulice so bile vse okrašene s slavoloki in dobrodošlicami. Novi župnik je takoj obiskal farno cerkev v Sv. Heleni in v Sv. Juriju, kjer so ga domačini tudi povsod prisrčno sprejeli in pozdravili. Gospodu Giacintu Marchiolu želimo obilo plodnega dela in prijetno počutje med dobrimi. Gorjani.

IZ TERSKE DOLINE

UMRL JE VITO CULLINO IZ TERA

V globoki žalosti naznaja, da je preminul naš najstarejši mož od komun: 91-letni Vito Cullino iz Tera. V svojem dolgem življenju ni poznal drugega kot delo in ljubezen do družine in rodne zemlje in zato je bil zelo priljubljen vsem domačinom. Rajnik zapušča ženo, sina Salvadora, ki živi v Avstraliji, hčere Noemi, Marcellino, Felicito, Regino in dosti vnukov in pravnukov.

Svojcem našega dragega rajnekega izrekamo iskreno sožalje.

NASI DRAGI RAJNKI

IZ KOMUNA BRDO: 91-letni Vito Cullino iz Tera, 76-letna Maria Pinoso vd. Negro.

IZ KOMUNA NEME: 72-letna Aurora Antoniutti vd. Biasizzo, 56-letni Ferdinando Mauro, 75-letni Tarcisio Meneghini.

IZ KOMUNA FOJDA: 62-letni Callisto Balus, 70-letna Alda Ester Volpe.

IZ KOMUNA TAVORJANA: 50-letni Attilio Battistig, 62-letna Ersilia Macorig.

Vsem sorodnikom naših dragih umrlih izrekamo naše iskreno sožalje.

REZIJA

Prva poroka v cerkvi sv. Ane na planini Krnica

Mnogi novoporočenci se danes ne poročajo v svoji farni cerkvi, ampak iščejo skromne in zakotne cerkvice; nekateri v visokih planinah, drugi v težko dostopnih dolinah in nekateri celo na otokih, da si tam, odmaknjeni od sveta, obljubijo večno zvestobo. Tak suggestiven kraj sta si izbrala tudi Domenico Mucchino iz Njivice in Livija Clemente iz Učeje. Poročila sta se v cerkvi sv. Ane na planini Krnica, kjer se do danes ni

še vršila nobena poroka, pa čeprav je cerkva stara 250 let.

V tej cerkvi, ki stoji več kot 1000 metrov visoko, se bere maša le dvakrat na leto in spada pod župno cerkev v Ravenci. Je nekakšna romarska pot za domačine in zato jo z ljubeznijo oskrbujejo, čeprav živi na tej planini le malo ljudi in to samo v poletnem času, ker imajo živino na paši.

Novoporočenca, oba ljubitelja gora, sta se zato odločila za ta mirni kotiček in s seboj povabila številne svate, saj vodi semkaj sedaj dobra cesta in je moč potovati po njej z avtomobili.

Vaščani in prijatelji jima želijo mnogo srečnih in zadovoljnih let na skupni življenjski poti.

FOJDA

UREDITEV CEST

Na zadnjem zasedanju komunskega sveta so med drugim sklenili, da bo komun vzel 15 milijonov lir posojila in tako mogel urediti cesto, ki vodi v Podklap. To cesto bodo tudi asfaltirali. Poleg tega bodo popravili tudi cesto Čampej - Raščak, Fojda - Raščak in Podvrata - Čenebola.

Sprehod skozi slovensko književnost

KSAVER MEŠKO

dob vaškega življenja. Ustvaril je tudi več uspešnih podob iz kmečkega življenja: «Dve sliki», «Slike». Pred prvo svetovno vojno pa je podoba domovine simbolno pokazal v drami «Mati».

Kot mladinski pisatelj si je s petimi zvezki črtic in povesti «Mladim srcem» (1911-1951), ki so izšli pri Mohorjevi družbi, zaradi vzgojne vsebine in izdelane oblike pridobil priznanje bralcev. Za mladino je napisal še knjige «Volk spokornik», «Našim malim» in «Mladini».

Meškovo pisanje preveva idealistični svetovni nazor

in lirizem, pomemnejše pa je tam, kjer se približuje resničnemu življenju in kjer izpoveduje globoko domovinsko ljubezen ljudi, ki so se odtrgali od doma, šli po svetu za kruhom ali pa bili pregnani z rodne grude. Kot duhovnik, ki je v mladosti sodeloval v liberalnem tisku, je v duhu mlajše katoliške inteligence skušal objektivno, stvarno življenje poduhoviti in ga oblikovati z lirično zanesenostjo. Pri vsem tem je tudi zanimivo, da je Meško šel za življenja užival velik ugled kot pisatelj in so ga tudi mnogo prevajali v tuje jezike.

IZPOD MATAJURJA

Dobre perspektive za razvoj zimskošportnega centra na Matajurju

Pred nedavnim so se sestali člani družbe, ki upravlja vlečnice (sciovie) Matajurja, pokrajinski odbornik za turizem Romano Specogna, župan komuna Speter prof. Cirillo Jussa in drugi, da so razpravljali o programu, ki ga morajo izvesti, da bo postal Matajur čimprej tak zimskošportni center, da bo mogel zadovoljiti tudi zahtevnega turista. Smučišča so tu namreč prekrasna, manjka pa še marsikaj, kar smučarji pogrešajo.

Vas Matajur je majhna in ima samo en sam dobro opremljen hotel, kar seveda ne zadostuje v glavni sezoni za množice smučarjev, ki bi se radi zadržali kaj dlje časa tukaj. Razpravljali so zato tudi o tem problemu in ga vključili v okvir načrta za razvoj tega centra. Zgraditi nameravajo veliko restavracijo, ki bo stala 90 milijonov lir. Poleg tega bodo zgradili tudi dve vlečnici, eno za začetnike in drugo za že izkušene smučarje, ki se bo dvigala iz Mersina.

Potrebno bo seveda dokončati tudi «super» turistično cesto, ki je že v gradnji in tako omogočiti dostop v Matajur neštetim, mislimo reči ne samo tistim, ki posedujejo lastna vozila, ampak tudi onim, ki radi

potujejo z avtobusom, kar doslej skoraj ni bilo mogoče, ker je cesta preozka.

Upajmo, da se bodo ti načrti izvedli kmalu, saj so turistični delavci spoznali, da je Matajur izredno zanimiv kraj in prikladen za turizem v vseh letnih časih. Vas Matajur leži namreč 954 metrov visoko, hrib Matajur pa je visok 1643 metrov. Sneg se obdrži tu zelo dolgo, poleti pa veje prijeten hlad in čist zrak, katerega tako pogrešajo ljudje, ki ves teden živijo med razgreti mestnimi stenami.

Kulturno društvo «Ivan Trinko» organizira 3. tečaj slovenskega jezika in se bo pričel verjetno meseca decembra.

Učisanje se vrši na sedežu društva v Čedadu, ul. IX. Agosto 8 - tel. 71386.

Il circolo di cultura «Ivan Trinko» organizza il 3. corso di lingua slovena.

Il corso inizierà probabilmente in dicembre. Per le iscrizioni rivolgersi alla sede del circolo a Cividale, Via IX Agosto 8 - tel. 71386.

GLEDE UŽITKA GOZDOV V KANALSKI DOLINI

Borba med podložniki in fevdalno gosposko v šestnajstem stoletju

Bamberška škofija je, kot pravijo zgodovinarji, vedno izvajala milo oblast in je s posebnimi ukazi uredila vse obveznosti glede koncesij prebivalstvu. Pomemben je ukaz od 18. avgusta 1584., ki je zajezil zlorabe gozdov v Kanalski dolini, ki je, po tedanjih dokumentih, obsegala 22.000 juter (kajih 5.500 hektarjev) in katerih pretežen del je bil zasajen z iglavci. Površina je bila torej, kot so nam razkrili dokumenti, pretirano majhna.

Drugi objavljeni ukaz o gozdovih, ki je nadomestil poprejšnjega, pa nosi datum 1537. in ga je sestavljalo 42 členov ter so se po njem morali ravnati tako podložniki kot uradniki; bamberški gosposke kot tudi vicedom so ga dobro preštudirali, vendar na nekaterih mestih ni ustrežal. Trbižani so izrazili neprevidno željo, da bi ga lahko prebrali z namenom, da bi videli, če je več ali manj sprejemljiv, še preden so ga razglasili s prižnice, a so bili zato kaznovani z globo sto zlatnikov in so torej stresli svojo jezo na mojstra gozdov kot na grešnega kozla novega reda.

Želeli smo navesti omenjeni dogodek samo zato, da bi pokazali, kako je že v šestnajstem stoletju obstajala borba med podložniki in fevdalno gosposko glede užitka gozdov.

Zadnji objavljeni ukaz je tako imenovani «Waldung Forstordnung», ki ga je podpisal škof Friderik Karel 18. junija 1731. in v katerem je bil jasno začetan osnutek, da lahko uživa prebivalstvo potrebno množino lesa iz fevdalnih gozdov samo z izrecnim dovoljenjem.

V teku stoletij so bili bamberški škofje prisiljeni čedalje bolj trošiti velike vsote za upravljanje svojega prostranega gospodstva, pa tudi zavoljo bojkota avstrijske oblasti in se je neprestano širila, a ji avtonomna kneževina ni mogla ugažati. Na drugi strani pa so se tudi časi spreminjali, nove ideje so zmagovale in povsod so po malem skušali uvesti nov red in zakonodajo. Zavoljo tega je bila 20. aprila 1675. sklenjena med bamberškim škofom Filipom in avstrijskim cesarjem Leopoldom II. pogodba, s katero se je škofija

odpovedala suverenosti nad svojim starodavnim fevdalnim posestvom, vendar je ohranila lastninske pravice nad gozdno posestjo in delno tudi nad tistim delom, ki je pripadal gosposki iz Federauna.

Zavoljo številnih vojn, v katerih se je bila znašla Avstrija v prvi polovici XVIII. stoletja in zaradi slabega finančnega položaja je bilo nujno potrebno zvišati davke, ki so seveda prizadeli tudi škofijo. Da bi se izognila težkemu davčnemu bremenu, je bila škofija prisiljena odstopiti gozd Federaun. Pro-

daja je bila sklenjena 5. maja 1759. med škofom Adamom Friderikom Seinsheimom in cesarico Marijo Terezijo v višini milijon forintov, torej za kapital, ki ga je zagotavljala neka dunajska banka.

Avstrijsko cesarstvo se je torej vseselo v to zemljo, ki je prešla v državno lastništvo z vsemi bremenami, nastalimi med fevdalnim obdobjem: kupčija je bila slaba in 1. januarja 1878. leta je bil trbiški gozd prodan princu svetega cesarstva Francescu Orsiniju von Rosenbergu za 57.000 forintov, izzvet od prodaje pa je bil rajbeljski rudnik.

Delegacija društva izseljencev iz Beneške Slovenije, ki je dne 9. septembra izročila veleposlanstvu v Sviči resolucijo, v kateri so obrazložili politično zgodovino in današnje stanje Beneške Slovenije. V sredi vidimo med našimi emigranti italijanskega veleposlanika v Bernu Adalberta Figarola di Gropello, ki je sprejel delegacijo

Kaj so pisali o nas v preteklosti

«SLOVENEČ» - Od beneške meje

Dovolite mi, da Vam kaj malega v «Slov.» pišem. Od vseh vetrov slovenskega sveta donaja «Slov.» dopise, le od nas se nikdo ne oglasi, da bi semtertje kaj naznanil. Zatorej napišem jaz par vrstic. Kar se slovensčine tiče, je pač tukaj že žalostno z njo. Nimamo še pravih slovenskih šol, pa tudi potrebnih knjig ne, da bi se sami izobraževali. Da od družih molčim, omenjujem samo duhovščino, izmed katere se jih veliko ni v šoli nikdar slovensčine ni učilo. Ni čuda potem, da siz italijanščino pomagajo, kar morejo, ter spravljajo mešanico na dan, da se Bogu usmili, kakor npr. s punjami in cabadmi (s pestmi in palicami) Krištuša butajo?, ali pa kui se da ne (kdo ve da ne) itd. Teško težko se še kje najdejo teko zanemarjeni Slovenci, kakor ravno tukaj. Zato je pa tudi z enakopravnostjo še čudno. Dasi ravno jo je presv. cesar izrekel ter zatrdil vsem deželam in narodom, in so ji tudi ministri več ali manj udani, ni je pa vendar še napaziti tukaj pri nižjih uradnikih, ki imajo vsaki čas največ z ljudstvom opraviti, pa se malo malo za njegov jezik menijo. Vendar pa se mi doz-

deva, da še čutijo, da so prešli stari časi, v katerih smo se pod palico prijazno in na smeh držati morali. Tudi tu že zaslužimo, da uživamo vse dobrote enakopravnosti in ustavnega življenja. Pa ne samo vladati, pozabljajo nas tudi naši bratje Slovenci. Naj omenim le družbo sv. Mohora. Ni mi treba praviti, da se mi zlasti za ljudstveno omiko jako imenitno, in da mora dober sad obroditi, sakaj kjer se udje eden drugega molijo in se na kratko česajo samo, tam se mora kaj dobrega dogonati. Vprašam pa zdaj, zakaj se vabila za vstop ne pošiljajo med vse Slovence? kajti od beneških Slovencev ni ne duha ne sluha v tej družbi in vendar oni sv. Mohora praznujejo in v veliki česti majo! Šteje pa se teh okoli 30.000, ki od Goriških brd tje do Režije skorej vsi po hribih bivajo in večji del bomo žive. Naj bi se vabila tudi beneškim gg. fajmoštom kakor v št. Peter, v Podutano, itd. poslala. Menim, da bi to nikakor ne škodovalo. Tako bi se vsaj polagoma začeli učiti brati in potem tudi delati, česar se zdaj še tolikanj pogreša. (CELOVEC, 17. maja 1865 - I. tečaj Stev. 36, stran 143)

FRANCE BEVK

Kaplan Martin Čedermac

47

Besede, ki jih ni bil prej pripravil, a so mu žive vrele iz srca. Bil se je preveč razvnel, da bi mogel prestajati na mestu, že v tretje se je dvignil, kaplje vročega potu so mu stopile na čelo. Mahal je z rokama, kakor da pesti in prepičuje svoje vernike. Toda nenadoma, ko je bil v največjem ognju, mu je zmanjkalo besed, vzelo mu je glas. Spomnil se je svetega Frančiška, ki je zaplesal pred papežem in ga z ritmičnimi gibi svoji udov globlje prepričal, kakor bi ga bil mogel z jecljajočo besedo. Ali naj zapleše? Ali naj zajoje? Imeli bi ga za blaznega. Z bridkostjo se je zavedel svojega brezupnega položaja. Vse zaman! Trepetal je, solze so mu stopile v oči.

Nadškof se je dvignil in mu položil roko na ramo. «Upam, da prav razumem vašo gorečnost, in sem je vesel», je rekel z nekoliko spremenjenim glasom. «Potrudili se bomo, da bomo v posameznih primerih omilili vaš položaj...»

Čedermac je čutil le eno: vse do konca je izgubljeno. Polastil se ga je obupen pogum, zagorel je v uporu.

«Prevzišenost!» je vzkliknil. «Prepričan sem, da niste storili vsega, kar je v vaši moči!»

Nadškof mu je nekaj trenutkov zavzet strmel v obraz. «Vest nam ničesar ne očita», je rekel trdo, s trepetajočim glasom. «Previdnost nam ukazuje, da ne smemo iti do skrajnosti, sicer lahko nastanejo nedogledne posledice».

«Zgodovina nas uči drugače», je rekel kaplan, ki je tedaj ves plaval v blazni omotici. «Bismarck je dal zapreti škofa Lichnowskega, ki se je potegoval za jezikovne pravice Poljakov. Papež mu je v zahvalo kardinalski klobuk poslal v ječo».

«Da, razumem», je nadškof mirno prenesel udarec in se prizanesljivo nasmehnil. «Toda ne smete pozabiti, da se je to zgodilo v čisto drugačnih okoliščinah».

Čedermac je bil kakor povodenj, ki prestopa bregove. «Ne, prevzišenost. Okoliščine niso bile drugačne. Drugačni so bili možje, ki so tedaj vodili Cerkev...»

«Don Čedermac!» mu je nadškof strogo segel v besedo. «Brzdajte se! Preveč se spozabljate».

Čedermac se je zavedel kakor iz pijanosti in se zgrozil vase. Občutki so ga bili zgrabili kot deroča reka in ga tirali s seboj.

«Odpustite!» se je priklonil, vendar mu obžalovanje ni prihajalo iz srca. «Zaneslo me je. Če se morete le malo vživeti v naša čustva, boste razumeli. Se eno besedo, ki mi je na srcu. Ne pozabite: edini, ki bo imel od tega škodo, bo Cerkev. Jaz in moji tovariši tega ne bomo krivi. Storili smo vse, kar je bilo v naši moči. Še več, kot je bilo v naši moči. Mi si ničesar ne moremo očitati. A vi, prevzišeni, glejte, kako se boste opravičili, ko boste stali pred božjo sodbo!».

Poslednje besede so bile izgovorjene vdano, skoraj tiho, a so učinkovale kakor krik. Čedermac jih je bil že zdavnaj pripravil, a ni verjel, da jih bo mogel kdaj izreči;

zdaj jih ni mogel zadržati. Merjene so bile v srce, cilja niso zgrešile.

Nadškof je stal nekaj trenutkov kot okamenel, obraz se mu je nabral v stroge gube, a je naglo premagal razburjenje.

«Vsak po svoje bomo odgovarjali», je rekel s pridržanim glasom. «Bog nam bo sodnik, a mi si ne lastimo njegove sodbe», je dvignil desnico. «Zdaj pojdite! Gospod z vami!»

Martin Čedermac mu je poljubil prstan. Bila je že pozna noč, ko se je Čedermac z zadnjim vlakom pripeljal v Čedad... Ko je bil stopil iz nadškofije, se mu razburjenost ni takoj podela, solze so mu venomer silile v oči. V vlakcu se je stisnil v kot in gledal skozi šipo na mračno pokrajino, ki je bežala mimo. Bil je skrajno izmučen, polagoma so mu otopeleve še misli in občutki. Saj je vedel, da se mu bodo še tisti večer znova prebudili, a tedaj mu je bilo dobro tako. Blagroval se je, da ni srečal kakega znanca, ki bi silil vanj z vprašanji. Tako, stisnjen v kot, s pogledom v noč, bi se bil rad vozil v neskončnost, daleč od sedanosti.

Stopil je iz vlaka, tedaj je občutil lakoto. Zavedel se je, da ta dan skoraj ničesar ni zaužil. Zavil je v samotno restavracijo, naglo povečerjal in odšel. Bilo je pozno, ob tisti uri noben avtobus ni več vozil skozi Nadiško dolino. Da bi v mestu ostal čez noč, mu ni bilo po srcu; odšel je peš proti domu.

Pred poldnem je bil veter ponehal, nebo se je znova začelo zagrinjati z oblaki. Dan je bil siv, mrk; niti za trenutek ne posijalo sonce. Proti večeru je zopet začela pihati vlažna sapa, ki ni trgala oblakov, vela je pri tleh, kakor da teče po dolini široka, ledena reka in se zliva čez ravnino. V mraku so trepetale gole murve in temne ciprese.

za naše mlade bralce

Sinica

PET BRATOV

Zgodilo se je zdavnaj, ko so se vsi ptiči živeli v toplih krajih. Na Altaju so ščebetale le reke. Ptiči z juga so zaslišali to pesem vod in hoteli so vedeti, kdo tako glasno zvonil in tako veselo poje, kaj se je veselega zgodilo na Altaju.

Leteti v neznane kraje pa se jim je le zdelo premisleka vredno. Zaman je planinski orel prigovarjal svojim sokolom in orlom, sovi in kukavici. Edino sinica se je upala poleteti na neznan sever.

«Pa da ostaneš tam!» ji je zaklical orel ob slovesu. «Če je tam dobro, se hitro vrni in pokazala nam boš pot!».

Sinica je razprostrla peruti in odletela.

Končno je zagledala valovite gore. Zagledala je Altaj, rožnat kot večerna zarja. Spustila se je z neba na cvetoči grm. Iz oblakov so padale bele snežinke, ali grm je kljub temu tako razkošno cvetel, da od rožnatih cvetov ni bilo videti ne njegovih listov ne njegovih vej.

Sinica je pogledala navzdol. Ves sneg na Altaju je bil v cvetu, svetlorumeni in modri cvetovi so stali na njem resasti kot medvediči. Sinica je začutila, da je lačna in takoj je našla v snegu zrno iz prejšnjega leta, poleg njega posušeno jagodo in nekoliko dalje plazečega se črva.

Tako ji je bilo prijetno, tako se je počutila srečno, da je čisto pozabila, zakaj je priletela sem in kdo jo je poslal. Niti tega se ni spomnila, kje se je rodila. Nenadoma pa je nebo potemnelo. Sinica je zagledala ptičjo vojsko. Njej na čelu je letel strašni orel.

«Pomlad, pridi! Pomlad, pridi!» je vzkliknila sinica.

Ali orel je že krožil nad njo. «Zakaj se nisi vrnila? Zakaj nas nisi poklicala?».

«Spoštljivo se vam klanjam, veliki orel! V tej pokrajini leži sneg v sedmih plasteh. Sneg pada tu iz sedemdesetih oblakov. Sedim in na vse grlo

kličem pomlad: «Pomlad, pridi! Pravkar sem se odpravljala, da poletim po vas. Pomlad, pridi! Pomlad, pridi!».

Orel je sedel na vejo, nekoliko privzdignil peruti in pogledal čeznje na Altaj. Gore so bile pokrite s snegom. Tudi v dolinah je ležal sneg.

In povsod, kjer se je slišal njen klic, se je sneg v resnici sesedel in odtekal v potokih.

«Tokrat ti oprostim», je rekel orel sinici. «Toda čez leto dni bom videl, če si govoriš resnico».

In od tedaj začena sinica, da bi ne prišla na dan njena prevara, prva med ptiči s svojo pomladno pesmijo.

«Pomlad, pridi! Pomlad, pridi!».

In šele za njo prično peti ostali ptiči.

Živela je nekoč mati, ki je imela pet sinov, od katerih je bil vsak obdarovan s posebno zmožnostjo.

Prvi je bil sledec, da je sledil živali ali človeka se po petih letih.

Drugi je lahko v hipu razrušil grad.

Tretji je bil strelec, da je zadel zvezdo na nebu.

Četrti je bil hiter, da je ujel strelo iz oblakov.

Peti je lahko v trenutku postavil grad.

Zgodilo se, da odnese hudobni duh kralju tiste dežele edino hčer. Kralj razglasi po mestih in vaseh, da mu je zli duh uročil in odnesel hčer edinko. Vse junake tiste dežele vabi, naj jo grede iskati, in pravi, da da rešitelju hčer ko za ženo, po smrti pa krono in vladarstvo.

A boj z zlim duhom ni bil lahek. Premnogi junaki se odpravijo, prehodijo križem svet in preiščejo brezna in skalne dupline, a nihče je ne najde.

Tudi do petih bratov dospel glas o izgubljeni kraljični. Domenijo se in se opravijo po svetu, da jo poiščejo.

Prvi brat hodi spredaj in sledi, kod je šel zli duh z ugrabljeno kraljevo hčerjo. Grede po sledi in pridejo pred velik, trdno zidan grad. Tu zmanjka sledu. Bratje vedo, da biva v gradu hudobnež s kraljevo hčerjo. Ustavijo se in grede okoli obzidja, a v notranjost ne morejo. Zdaj nastopi drugi brat, ki razruši v hipu zidovje, da ostane samo še groblja. Ko se grad zruši, se dvigne zli duh iz podrtije in odnese kraljevo hčer visoko pod nebo. A že nastopi brat, ki je lahko zadel zvezdo na nebu; pomeri in ustrelji hudobneža. Zli duh izpusti kraljično, ki pada ko kamen proti zemlji. Pa priskoči brat, ki je bil tako hiter, da je ujel strelo, in ulovi deklico v roke.

Kraljična je bila zdaj rešena. Bratje jo vzamejo v svojo sredo in potujejo proti domu. Ko zli duhovi zvedo, da so jim bratje umorili poglavarja, se zberejo v veliko trumo in jo udarijo za njimi, da bi se maščevali in bi jim zopet vzeli kraljično. Vojska hudobnežev drvi za brati in ko jih ti zapazi, ne vedo,

kako bi se rešili. Pa nastopi peti brat, ki je lahko v trenutku postavil grad. Na mah se dvigne okoli njih močno obzidje in bratje se znajdejo v trdnem gradu. Hudobneži pohačajo okoli gradu, a poskušajo zaman, da bi ga podrli. Ko uvidijo, da nič ne opravijo, je jezni odkurijo.

Zdaj grede bratje dalje proti domu. Kraljično peljejo v rodni grad in jo izroče kralju. Vladar se silno zveseli, ko zagleda rešeno hčer, pa vpraša, kdo jo je rešil. Bratje mu odgovore:

— Vsi smo je rešili. Zdaj kralj ne ve, kako bi izpolnil dano obljubo in komu naj bi jo dal za ženo. Reče jim:

— Dogovorite se sami, kdo bo moj zet! Če ste vsi rešili kraljično, ni mogoče, da bi jaz odločal.

Bratje se posvetujejo, a se ne morejo pogoditi. Sklenejo zato, da grede domov in povprašajo mater za svet in da prepuste njej odločitev. Vrnejo se na rojstni dom in povedo materi, kako in kaj se jim je dogodilo. Mati jim pravi in svetuje, naj ne razdirajo medsebojne ljubezni s prepri in zavistjo. Priporoči jim, naj prepuste kraljično najmlajšemu, drugi pa naj ostanejo pri njem, da mu bodo v oporo in v pomoč.

Tako se je tudi zgodilo. Bratje so slušali materino besedo; prepustili so kraljično in krono najmlajšemu in so ostali pri njem. Skupno so vladali in ker so bili obdarovani s prečudnimi zmožnostmi, jih ni nihče preganjal.

Dva soseda

Pred mnogimi leti sta živela v mestu Kioto dva soseda. Prvi je bil reven čevljar, drugi pa bogat lastnik branjarije z ribami. Od jutra do večera je rezal ribe na koščke in jih pekel. Nabačal jih je na bambusove ražnje, jih obešal nad žerjavico, jih prekajeval, sušil na zraku in pražil. Posebno okusno je znal pripravljati jegulje. Polival jih je z dišečo omako, jih pražil na razbeljenem maslu in namakal v kisu.

Skratka, možak je poznal svoj posel. Imel pa je neko slabo lastnost: bil je strašansko skop in nikomur ni dal svojega blaga na upanje. Njegov сосед, reven čevljar, je zelo rad jedel prekajene jegulje, žal pa ni imel nikoli denarja, da bi si jih lahko privoščil. Vsi pa vemo, da je revščina iznajdljiva. Tudi naš čevljar se je domislil, kako bo potolažil svojo strast do prekajenih jegulj.

Opoldne, ko je bil čas za kosilo, je stopil k prodajalcu rib, potegnil izpod pazduhe rižovo gibanico in se usedel k ognjišču, nad katerim so visele jegulje. Sedel je in se pogovarjal z bogatim prodajalcem, zraven pa ves čas

lakotno vdihaval duh po prekajenih ribah.

Kako čudovito so dišale! Čevljar je vsrkaval njihov vonj skupaj z rižovo gibanico in zdelo se mu je, da ima v ustih tolsto, mehko jeguljo.

Tako je delal vsak dan.

Toda skopi prodajalec rib je opazil čevljarjevo zvijačo. Sklenil je, da bo od njega na vsak način izterjal denar za ta užitek.

Neko jutro, ko je čevljar delal čevlje, je vstopil v njegovo kočjo in mu molče pomolil list papirja. Na njem je bilo zapisano, kolikokrat je prišel čevljar v branjarijo vdihavati vonj po prekajenih jeguljah.

«Čemu mi daje spoštovani gospod ta papir?» ga je vprašal čevljar.

«Kako to - čemu?» je vzkliknil lastnik branjarije. «Se ti ne zdi, da lahko hodi vsak človek k meni in za stonj vdihava čudoviti vonj po prekajenih jeguljah? Za takšen užitek je treba plačati!».

Čevljar je brez besede vzel iz robca dva medeninstva novca, jih dal v skodelico, jo pokril z dlanjo in stresal skodelico, da je denar glasno žvenketal.

Čez nekaj minut je postavil skodelico na mizo, se spahljačo dotaknil koščka papirja, ki mu ga je bil prinesel bogati сосед, in rekel:

«Tako, zdaj vsa si bot...».

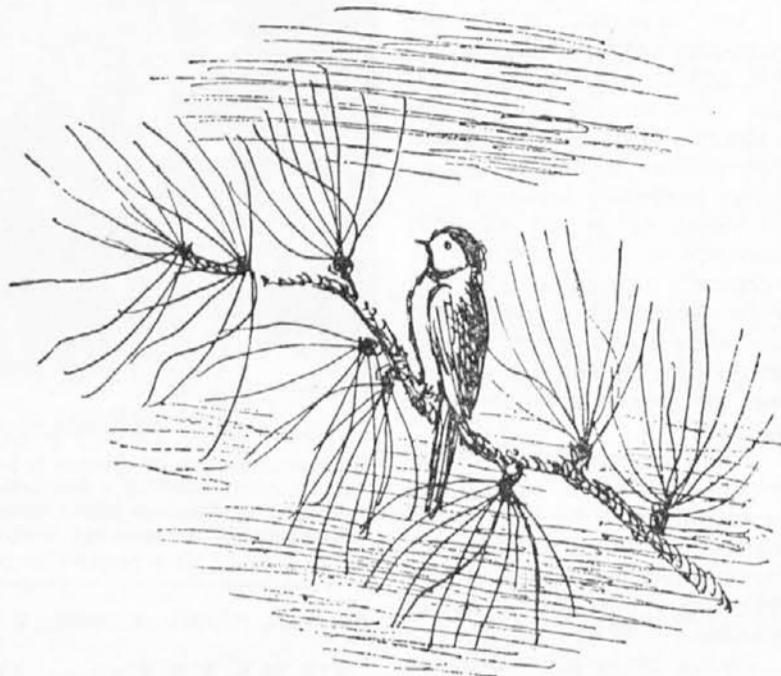
«Kako to misliš? Kaj pa čvekaš, Nočeš plačati?!».

«Saj sem vam že plačal!».

«Kako? Kdaj si plačal?».

«Za vonj po jeguljah sem plačal z žvenketom svojih novcev. Kaj pa še hočete? No, če mislite, da je dobil moj nos več kot vaša ušesa, lahko še minuto stresam skodelico».

Tako je rekel in stegnil roko proti skodelici. Toda skopi prodajalec je že razumel, da ga ima čevljar za norca. Ni počakal za žvenketanje, temveč je odhitel v branjarijo.

Mrzaz in Mrzazek

Živel je stari, sivi Mrzaz. Imel je mladega sina.

Mladi Mrzazek se je neznanško rad bahal.

Večkrat si je dejal: «Oče je že star, jaz pa mlad in močan. Če le hočem, pa bo vse naokoli en sam mrzaz».

Nekoč je Mrzazek videl, kako je šel debel človek v kočjuhu v mesto.

«No», si je dejal Mrzazek, «na tem človeku bom preizkusil svojo moč!».

Res, vso pot je hitel za človekom, skozi in skozi ga je prebadal, od glave do nog

prešinjalo. Prav do doma ga je preganjal.

Brž ko je človek prišel domov, je tudi umrl.

Mrzazek se je razrepenčil pred očetom:

«Kdaj se je tebi posrečilo, da bi bil premrazil takega debeluharja v takem kočjuhu! Jaz sem pa to storil!».

«Fant moj!» je rekel stari Mrzaz. «Prava reč, če premagiš takega ravzajenega gospoda! Pa daj — premrazi tistegale kmetiča! Ali ga vidiš? V gozdu seka drva».

Mrzazek se je zasmejal, rekoč:

«No, ali je to kaj takega? Samo dihnil bom vanj, pa bo po njem!».

Mrzazek se je lotil kmetiča. Obdeloval ga je zdaj s te, zdaj z druge strani, mu pihal v obraz in se mu zagrizel za ovrtnik.

Kmetiču pa nič — še bolj je udrihal s sekiro in si celo brisal pot s čela. — «Uf», je dejal, «kako je vroče!».

«Ze prav!» se je razjezil Mrzazek. Me boš že še spoznal!».

In je smuknil v kmetičeve rokavice. Kmetič pa se je bil tako ugrej, da jih je sskel in vrgel na drva.

Ze je kmetič nasekal drv, jih povezal v butaro, si kučmo potisnil na čelo in se ozrl po rokavicah. Lej, pa so bile zamrzle, ko da bi bile iz ledu.

Pa je vzel sekiro in je udrihal po rokavicah, da bi jih omehčal. Mrzazka je tako namlatil, da se je komaž privlekel domov.

Ko ga je stari Mrzaz zagledal, se je zasmejal in rekel: «No, zdaj si pa dobil svoje!».

Želva, podgana in piščal

Ko je nekega dne želva piskala na svojo piščalko, pride mimo podgana, nekaj časa poslušaj in pravi:

«Posodi mi piščalko».

«Ne!» odvrne želva. «Ti bi si jo gotovo obdržala».

«Pa mi kaj zapiskaj!».

Želva začne piskati:

«Feng, feng, kulo, fong, feng».

«Kako lepo znaš piskati na to piščalko, želva! Daj no, posodi mi jo vendar malo!».

«Tu je imaš, pravi želva, «toda ne jemlji je s seboj. Ako mi uideš z njo, te bom presneto nasukala!».

Podgana vzame piščal, jo poskusi in začne plesati. Nazadnje ji je pa godalo tako všeč, da pobegne z njim.

Želva leti za njo, toda počasna, kakor pač je, kmalu odneha.

«Le čakaj», zakriči za podgano, «te že še dobim dovolj zgodaj!».

Nato gre skozi gozd in pride do potoka. Tam poseka drevo, kjer so prebivale čebele, pa jim pobere med. Potlej gre

nazaj, leže kraj poti in preži na podgano. Popolnoma se zarije v listje, le zadnji del, koder se je namazala z medom, moli iz listja.

Kmalu zatem pride tudi podgana.

«Oj, oj! Kaj pa je to?» vzklikne, ko se ji zablešči med nasproti. Dotakne se s prstom in obližne.

«Ah, to je med».

«Ne, ne», pravi druga podgana, ki pride mimo, «to je želvin zadnji del».

«Ne, ne, to je med».

Sladkosnednost jo premoti, da pomoli jezik v želvino lupino, ki se hitro stisne.

«Želva, izpusti moj jezik!» zakriči podgana.

«Vidiš», pravi želva, «kaj sem ti bila rekla? Ali te nisem ujela, dasi hočeš biti tako pretkana? Ha, ha! Kje je moja piščalka?».

«Jaz je nimam, želva».

«Lažeš! Če mi je takoj ne daš, te še bolj stisnem».

Tedaj je podgana hitro vrnila piščalko.